

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaki lapja

Alapította: Ferencz Lajos

XIV. évfolyam 3. (126.) szám

2010. május-augusztus

Tenner György:

Nagyjából tudtuk, hogy mire számíthatunk, és azt is tudjuk, mi várható az önkormányzati választások után. Ha az országgyűlési és a leendő önkormányzati választások között az uralkodó párt még egyben-másban talán visszafogja is magát, a választások után ennek valószínűleg híre-hamva sem lesz többé. Gátlástalanul fogják leépíteni (kiüresíteni) a parlamenti demokratizmus intézményrendszerét és törvényi garanciáit, a demokratikus szabadságjogok maradványait, nem lesz az állami és polgári létnek olyan pontja, ahol a Fidesz ne gyakorolna teljes és korlátlan uralmat. Majd írnak új alkotmányt, ködös és avított preambulummal, körülbelül azon a színvonalon, ahogy a nemzeti együttműködés programját fogalmazták meg. Nem kell hozzá sok idő, és már nem lesz kit kirúgniuk az állásából, egyre nehezebb lesz új jelszavakat találniuk a leszerelt régiók helyett a tömegek kábítására. (Bár ebben nem lehetünk biztosak, új jelszavakból is lehetnek még ötlet-tartalékaik.)

Kétharmados parlamenti többsége birtokában, a Fidesz kellő magabiztossággal kezdte uralmát. Forradalmat emlegetett, megrészegetett a korlátlan egyeduralkodó mámorító gőzétől. Nyomban átalakította a holokausztagadásról szóló törvényt (elkövetve ezzel a holokausztagadás egyik specifikus módját, a holokausztagadás relativizálását); törvényt hozott a ketős állampolgárságról, semmibe véve e lépés nyilvánvaló külpolitikai kártékonyosságát a nacionalista hangulatkelés kétes belpolitikai „haszna” (értsd: a Fidesz rövidtávú előnyei) kedvéért. Dicső vívmánya a fideszes kormányzásnak az is, hogy újra buktatni fogják az első és második csöppsege-

Nagyjából tudtuk

ket, lecsúszkák az almatolvaj tizenéves gyerekeket, hajszát indítanak a politikai ellenfelek megbénítására, igyekeznek állandósítani a félelem légkörét. A hatalom enyhén szólva különös személyi döntéseire már nem is érdemes szót vesztegetni.

Persze mindeközben kormányozni is kellene, aminek eddig nem lehetett a jelét látni.

Sejtések a jövőről

Ebben a cikkben, részint az eddig történtek tükrében, megpróbálunk valamilyen prognózist megfogalmazni arról, ami a közeli években várható.

Mint ismeretes, ebben az évben a költségvetés hiánya nem haladhatja meg a bruttó hazai termelés (a GDP) 3.8 százalékát, a jövő évi hiánycél pedig ennél egy százalékponttal kisebb, 2.8 százalék. (A költségvetési hiány forintban kifejezett abszolút összege tehát két dologtól függ: a hiánycél százaléktól és a termelés alakulásától. Ha a termelés stagnál, vagy nem növekszik érzékelhetően, akkor megszorításokkal kell élni, növelni kell a bevételeket és/vagy csökkenteni a kiadásokat. Ilyenkor a kormány nehéz helyzetben van, mert szűk a mozgáster, költségek, azaz cselekvési lehetőségei végletesen korlátozottak, semmi esélye rá, hogy megfeleljen a vele szemben támasztott igényeknek, amelyek egyébként is alaposan felszórtak a nyaklók nélküli ígéretés.)

Az Orbán-kormány első, bizonyára összehangolt művelete a hiánycélok elleni frontális támadás volt. A Kósa-Varga kettős előrevetítette a „göröghöz hasonló” államcsőd rémét. A nemzetközi pénzpiac hisztérikus reakciója nem maradt el, a fo-

rint zuhanórepülésbe kezdett. Azok, akiknek volt szabadon felhasználható forintjuk, és esetleg előre tudtak erről az akcióról, megtehették, hogy eurót vásárolnak még olcsón (260 forintért), majd eladják jó drágán (290 forintért), s így minden egyes euró után 30 forint árfolyamnyereséget zsebelnek be. A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete, élén a Fidesz által újonnan kinevezett elnökével, egy sebtében lezárt vizsgálat után, ilyen spekulációnak „magától értődően” a nyomát sem találta. A forint árfolyama aztán valamelyest erősödött, de korántsem érte el a megelőző szintet. A devizahitelek terhei drámaian megnöttek, a költségvetés felhalmozott és folyamatosan növekvő hiányának finanszírozása pedig lényegesen megdrágult. A költségvetés finanszírozásának megemelkedett költségei tovább nehezítik a hiánycélok elérését. Orbán többfelé is megpróbált valami engedményt kieszközölni, de erőfeszítéseit nem koronázta siker. Angela Merkel német kancellár is hajthatatlannak mutatkozott, a hírek szerint ő is „kőbe vésett” nagyságnak tekinti mind az ideit, mind a következő évre kitűzött hiánycélokot.

A hiánycélok lazítását az IMF küldöttségével folytatott és idő előtt megszakadt tárgyalások során sem tudták elérni. Az IMF nem értett egyet a tervezett adólépésekkel, és nem látta világosan a kormány illetve a Fidesz gazdaságpolitikai céljait. Erősen tartott attól, hogy ilyenek nincsenek. A nyolc év ellenzékiéget nyilván annyira áthatotta a hatalom akarása, hogy nem volt idő programok, alternatívák kidolgozására. Híre ment – legalábbis idehaza –, hogy a Fidesz nem is egy dicsőretet kapott külföldön az

IMF-fel szembeni bátor kiállásért; sőt volt olyan hang is, amelyik új korszak kezdetének érezte a fejleményeket, mondván: az Unió kelet-európai tagállamai összefoghatnak és enyhíthetik a pénzügyi szigort. Csakhogy – mint Róna Péter közgazdász megjegyezte –, a londoni *The Guardian*-ben megjelent dicséret csupán egy olvasói levél. Ezt a nyilván mellékes körülményt a magyar sajtó szükségtelennek tartotta megemlíteni. Róna még hozzátette, hogy a pénzpiacok a politikai eszközökkel kikényszerített engedményeket nem is szokták figyelembe venni. Ha tehát mégis sikerülne kiverekedni a jelenleginél magasabb hiánycélt, ettől még egyáltalán nem javulna az ország finanszírozhatósága.

Az IMF-vitának adódott egy másik tanulsága is: nincs értelme az IMF-fel összeveszni, azt remélve, hogy akkor az Unióban kedvezőbbek lesznek a magyar tárgyalási pozíciók. Az IMF és az Unió, mondhatni, egy és ugyanaz, legalábbis a kelet-európai országokkal való bánásmódot illetően.

Egy másik téma: a Fidesznek eddig ismert és a parlament által elfogadott elgondolása szerint a személyi jövedelem egységes adókulcsa 16% lesz. Az ördög a részletekben van. Nem tudjuk, miként kezeli majd az új kormányzat a különféle kedvezményeket, csak sejtésünk van arról, hogy ezeket megszüntetik (így válik majd „sörlátét” nagyságúvá az adóbevallás). Annyi azonban bizonyos, hogy az egységes adókulcs a gazdagokat tovább gazdagítja majd, a szegényeket pedig még nehezebb helyzetbe hozza. Nem ismeretes az adómérleg, vagyis az, hogy végső soron hogyan fog hatni a költségvetés helyzetére a megváltoztatott adórendszer. Az IMF kifogása az, hogy az adórendszer nem ösztönöz a gazdasági növekedésre, nem mérsékli a munkaerő-terheket, következésképpen nem mozdítja elő a nagyobb méretű foglalkoztatást. Vanak kósza, ellenőrizhetetlen híresztelések arról, hogy esetleg csökkentik majd a bérre rakódó terheket, ennek ellensúlyozásaképpen pedig emelni fogják a fogyasztási adót (AFA). Ha a Fidesz korábbi kormányzására emlékszünk, ez nem látszik valószínűtlennek, mindig is vonzódtak az inflációs politikához, aminek révén látványos többletjövedelme keletkezik a költségvetésnek, amit ellenőri-

zetlenül lehet felhasználni. Más kérdés, hogy egy ilyen inflációs politika nem vezet sehova.

Meglehet, arra gondolnak, hogy – mint korábbi kormányzásuk idején – „beáldozzák” a fejlesztéseket, beruházásokat. Csakhogy azóta tagja lett az ország az Uniónak, részesülünk a felzárkóztatást szolgáló alapokból, a leállított, halasztott, vagy éppen elvetett beruházások révén elérhető „megtakarítás” pedig a le nem hívható uniós pénzek miatt kétszer anynyi veszteséget okoz.

Sokan, sok helyen és sokszor elmondták, hogy a költségvetés hiánya, a hiány folyamatos (hol nagyobb, hol kisebb ütemű) növekedése strukturális változtatások nélkül nem szüntethető meg. Egy-egy konjunktúra időlegesen mérsékelheti a feszültséget, hogy aztán az újabb és törvényszerűen bekövetkező válság (gazdasági visszaesés) után újra kezelhetetlen helyzet alakuljon ki. A strukturális pazarlás megmutatkozik a közigazgatásban (a nemzetközi összehasonlításban is óriási méretű bürokráciában), az egészségügyben (a kihasználatlan intézmények és struktúrák költséges fenntartásában), az oktatásügyben és még számos más területen. Az óriási kiadások mellett, ezeken a területeken súlyos színvonalcsökkenés, az ellátatlanság fokozódása és spontán leépülés alakult ki, miközben a ráfordítások inkább emelkednek, mint csökkennek. Ez a helyzet nyilvánvalóan egyre tarthatatlanabb lesz. És e problémák elől a Fidesz sem lesz képes elmenekülni.

Ennek az évnek a végén és a jövő év során, legalábbis a Fidesz számára, különös helyzet fog kialakulni. Nem „a legnagyobb ellenzéki párt”, hanem a kormányzó párt pozíciójából kell szembesülnie a teendővel. És ráadásul nem hivatkozhat a kétharmados többség hiányára, sőt semmire sem, mert „minden szinten szinte minden” a Fidesz kezében van. Az elkerülhetetlen változtatásokat széles körű és mély érdeksérelmek kísérik. Az önkormányzatok támogatásának drasztikus csökkentése, a szükségszerű kórházbezárások és minden egyéb fájdalmas intézkedés a különböző szinteken tevékenykedő fideszes vezetők fogja érinteni, és főleg azokat a rétegeket sújtja majd, amelyek jelen-tős arányban a Fideszre szavaztak. A

nagy „nemzeti együttműködés” a Fidesz körein belül bomlásnak indul.

És akkor még nem szóltunk a Fidesz ígéreteiről, a fellendülésről, a jólétről, az egymillió új munkahelyről, meg persze a „holdudvar” kielégíthetetlen étvágyáról. A „szavazófülkék forradalma” vajon felfalja-e saját gyermekeit? Egyszer csak elmúlik a Fidesz-eufória, és a tömegek ráébrednek a leplezetlen valóságra. A Fidesz „legendásan jó” kommunikációja sem pótolhatja azt, ha kevesebb vaj lesz a kenyéren, vagy éppen semmi, és nem lesz pénz a közüzemi számlák kiegyenlítésére. A tömegek egyre inkább elégedetlenek lesznek, változást akarnak.

A Fidesz bukni fog, ehhez nem fér kétség. Am pillanatnyilag egyetlen reális alternatívája van: a Jobbik. Ezt akarjuk?

Hegel írta: „Minden népnek olyan kormánya van, amelyet megérdemel.”

Rozsnyai Ervin:

Sámánvidék

Itt születtem
ezen a sámánvidéken,
hol gyűlölet cikázik
penge-kéken,
hol bárgyúság terem
buján, félelmesen,
leránt az aljnövényzet,
babona zúg a szélben,
a szó csontnál fehérebb,
nincs rajta hús, nincs gondolat,
letarolták a férgenek.

Sámánvidék,
halott vidék.
Keserű föld,
keserű ég.
Zökkent szivek,
horpadt tüdők,
roncs életek,
csontváz-idők –
Sámánvidék
lapályain
hány nyomorék
légszomjas év
dől sárba még?
Hány emberarc
lesz hulladék,
avar, szemét,
hány nemzedék
kell ide még,
rátornyozott
hullák alól
kikaparni
a tetszhalott,
újjá lobbantott
csillagot?

Ladányi János:

Már az árvíz is rasszista? – teszi fel magának az ember a kérdést, amikor azt látja, hogy árvizek idején a tudósításokban egyszer csak előbukkan az elfelejtett Magyarország. Rettenetes házakban élő szerencsétlenek, többnyire romák jelennek meg, akik kétségbeesetten próbálják menteni szegényes otthonaikat, páriákat, akik segítségért esedeznek.

Például a *Népszabadság* május 18-i tudósításában megjelent Bajnai Gordon képe, amint a Borsod megyei Boldva község kies cigánytelepét szemrevételezi, amit – mint évek óta rendszeren – most is elöntött a pöcegödörök tartalmával keveredett szennyes ár. A miniszterelnök képe mellett a lap „a leginkább veszélyeztetett területekről” készült térképet is közöl, amin történetesen Északkelet-Magyarország leghátrányosabb helyzetű térsége látható, közepén a Csereháttal, „a feladott országrésszel”.

Pedig nyilvánvaló, hogy nem elsősorban az árvizekkel van baj! Áradások mindig is voltak, és – mint ezt jó ideje tudni lehet – évről-évre gyakoribbak és nagyobbak lesznek, de ezeket a szerencsétleneket szántszándékkal szorították ki az áradással egyre inkább fenyegetett területekre. Az pedig, hogy az utóbbi években a többmillió állami támogatással felépült „szocpolos házak” jelentős része nemcsak olyan településeken épült, ahol közel-távol nincs munka-lehetőség, hanem még e települések ár- és/vagy belvízzel veszélyeztetett részén is, a kirekesztésnek és a nemzeti önsorsrontásnak a legsúlyosabb esetei közé tartozik. Mint például a boldvai cigánytelep esetében, amelynek házai csak néhány éve épültek, amelyeket a lakóik mindenek ellenére rendben tartanak, amelynek a lakói hihetetlen nehézségek árán, nagy távolságokra ingázva járnak dolgozni, „csak” az a bajuk, hogy építési telket számukra kizárólag ezen az isten- és hatóságverte helyen volt hajlandó kijelölni az önkormányzat. Árvíz idején utoljára környezetvédelmi, vízügyi és építési szakemberek társaságában 2005-ben jártam Boldván, miután a telepen júliusban és szeptemberben is hatalmas árvíz volt, miután a telepet – ami olyan helyen épült, ahol a kifejezetten száraz időszakokat leszámítva, néhány centiméterrel a talajszint alatt már víz van, így még árvíz sem kell ahhoz, hogy a telepet beborítsa a szennyes ár –, a megelőző öt évben már nyolcadszor öntötte el az árvíz. Mint a szakértői jelentésből is kiderül, „a telep építési helyének meg-

Már az árvíz is rasszista?

választása nagyon szerencsétlen volt, amennyiben egy medence legalacsonyabb részén jelölték azt ki, a víz kényének-kedvének kitéve”. Ráadásul, mint a jelentésekből szintén kiderül, nyilván azért, mert úgy vélték megvédeni a falu házait, hogy megváltoztatták az Ördög-patak régi vonalvezetését, mintegy rávezetve a patakot a cigánytelepre. Ez az önkormányzat és a szociális kormányzat együttműködésével folyó örület még az árvizek idején is zavartalanul folyt tovább: ott jártunkkor éppen három ház építése volt folyamatban, majd amikor két hét múlva, a derékig érő víz levonulása után visszatértünk, megdöbbenve láttuk, hogy újabb két ház építésébe fogtak bele. A felelősöket firtató kérdésünkre pedig az összes lehetséges és lehetetlen hivatalokban megnyugtattak minket, hogy minden a legnagyobb rendben van, minden az összes jogszabályok betartásával történt.

Mondandóm lényege az, hogy nemcsak természeti katasztrófáról és nemcsak boldvai történetről van itt szó, hanem egy rendszer embertelen, ugyanakkor drága és pazarló működéséről is. Árvizek persze máshol is vannak, árvizek nemcsak szerencsétlen páriákat sújtanak, de azon azért mégiscsak érdemes elgondolkodni, hogy az utóbbi években az árvizek éppen azokat az országrészeket sújtották a leggyakrabban és a legnagyobb erővel, ahol már gyakorlatilag nem működnek az intézmények. Kivonult az állam, és bevonult a Gárda. Talán az sem teljesen véletlen, hogy az országnak a már említett észak-keleti peremén érte el a legjobb eredményt a Jobbik, hiszen aki még elmege sza-

vazni, az már mindegyik parlamenti pártban elvesztette a bizodalalmát.

Sürgős és hatékony intézkedésekre van tehát szükség! Haladéktalanul be kellene vezetni legalább azt, hogy az újonnan épülő házak építési engedélyezéséhez a vízügyi hatóság szakvéleményét is be kelljen szerezni. Rendeletbe kellene foglalni azt, hogy annak az önkormányzatnak a területén, amelyik nem tud, vagy nem akar a vízügyi hatóság által is megfelelőnek ítélt területen új építési területet kijelölni, egyáltalán ne lehessen állami támogatással és államilag támogatott kamatú hitellel lakást építeni, mert csak ily módon érhető el az, hogy a lakosság és az önkormányzat érdekelte váljon abban, hogy a helyhatóságok emberi lakhatásra alkalmas építési telkeket jelöljenek ki. Az ár- és belvízveszélyes területeken már felépült házak helyzetének rendezése ennél sokkal bonyolultabb, sokkal több pénzt, műszaki és szociális szakértelmet igénylő feladat. Olyan feladat, ami csak fokozatosan és csak nagy körülmények között oldható meg, hiszen a jelenlegi városi és falusi cigánytelepek jelentős része éppen az árterekbe épült cigánytelepek egykori átgondolatlan, kampányszerű felszámolása következtében jött létre. Egy olyan országban pedig, amely a szociális bérlakások számát tekintve csak a harmadik világ országaihoz hasonlítható – és ezzel az állam megfosztotta magát a szociális problémák kezelésének egyik legfontosabb eszköztől –, különösen meg kellene fontolni azt, hogy mire költi az állam a lakhatással kapcsolatos szubvenciókat.

A foguk fehére...

Az építési törvény tervezett módosítása szerint szabálysértést követ el és megbírsághozható az, aki a közterületet nem arra a célra használja, amelyet a jogszabály meghatároz, hanem például ott lakik vagy alszik. A törvényjavaslat a Belügyminisztérium honlapján jelent meg; az indoklás szerint ez a szabály teremti meg a lehetőségét annak, hogy a közterületen lakó, alvó *hajléktalanok ellen lépjen a hatóság*. Amennyiben a helyi önkormányzat a rendeltetéstől eltérő közterület-használatot szabálysértéssé nyilvánítja, akkor a *hajléktalanok bírsághozhatóak is*. (Idézet a Jogi Fórum című weblapból).

A fasizmus tömegbázisát alkotó megvadult kispolgárok akaratát, szemléletét és primitív kegyetlenség-

gét magáévá tevő, ezt kiszolgáló, magát kereszténynek, meg nemzetinek kikiáltó kormány látványosan, leplezetlenül tette nyilvánvalóvá szoros elvi és gyakorlati rokonságát (a lényegét tekintve, azonosságát) az általa létrehozott, támogatott és folyamatosan erősített Jobbikkal, Magyar Gárdával, meg az egyéb neveken aktivizálódott újnáci szervezetekkel. Ezek koncentrációs légerekbe zárnák cigány polgártársainkat, iskoláskorú gyerekeiket pedig köteleznék, hogy kollégiumokban (pedagógiai szegregációkban!) lakjanak, és tanáraik belátásától függően térhessenek haza olykor a szüleikhez.. Valami hasonló lépést tervez lelegeletesebb, hajléktalan honfitársainkkal szemben a Fidesz-hatalom is.

A burzsoázia szégyentelen, vizsztatásító képmutatásának lehetünk szemtanúi. Emlékeztetünk Anatole France „Vörös liliom” című, 1894-ben megjelent regényének ismert soraira: „... a törvény előtti egyenlőség magasztos szárnyai alatt, amely gazdagnak-szegénynek egyformán megtiltja, hogy hidak alatt háljon, az utcákon kolduljon, és kenyeret lopjon. Ez egyike a forradalom nagy vívmányainak. Ez a forradalom, minthogy örültek és hülyék csinálták a nemzeti javak kisajátítóinak hasznára, és minthogy

végso eredményben csak az agyafúrt parasztok és uzsorás kispolgárok meggazdagodására vezetett, az egyenlőség nevében a gazdagság kényuralmának vetette meg alapját.”

Nincs értelem, nincs józan megítélés, csak arrogancia van, meg értelmetlen szövegek ismételtetése, és nyílt vagy alig leplezett erőszak. Amivel pedig visszaélnék, az a választópolgár hite és türelme. Meddig tehetik ezt?

t.

Farkas Péter:

KAPITALIZMUS, VÁLSÁG, NYOMOR MAGYARORSZÁGON*

A rendszerváltás után Magyarországon a munkahelyek bő egyharmada, szám szerint 1,5 millió szűnt meg a 4,8 millióból. 2010 áprilisában – az időközben létrehozottakkal együtt is – csak 3,7 millió volt a munkahelyek száma. Az átlagos lakossági jövedelem a kétezres évek első éveiben érte el a rendszerváltás előtti szintet, de időközben a jövedelmek elosztása drasztikusan megváltozott a gazdagok javára. A lakosság jelentős része elszegényedett.

Magyarországon a szegények többnyire a következő csoportokból kerülnek ki: tartósan munkanélküliek és részdőben foglalkoztatottak (a munkanélküliek 48%-a szegény); a 6-700 ezer cigány ember nagy többsége nyomorog; a gyermekes családok 41%-a, a nagy családok 60 százaléka, az egyszülős csonkacsaládok 45 %-a szegény; a nyugdíjasok 50 %-a számít szegénynek. A jövőben erősen emelkedni fog az olyan munkanélküliek vagy feketemunkára kényszerítettek száma, akik nyugdíjigogosultság nélkül öregednek meg, vagy alacsony lesz a nyugdíjuk. Gyakran nyomorognak a tartós betegségben szenvedők, a fogyatékosokkal élők; teljesen kiszolgáltatottak a hajléktalanok. Ehhez adódik az elszegényedő „alsó középosztály”, amelynek egyre több tagja küszködik napi gondokkal, tartozik közüzemi díjakkal, nem tudja fizetni a bankrészleteket.

Magyarországon a szegénységet a Központ Statisztikai Hivatal (KSH) létminimum-számításai alapján határozzák meg. Eszerint ma a lakosság 30 %-a, mintegy 3 millió ember él a létminimumon (73 ezer forint/fő/

hónap) és az alatt. Magyarország 10 millió lakosából 1,1 milliónyian tartósan leszakadtak a társadalomtól, többszörösen hátrányos helyzetben, kirekesztettségben élnek. Ők a mélyszegények, a felkapaszkodás szinte lehetetlen számukra.

A kb. 2,2 millió gyermekből a szegények száma 750 ezer (ők a gyermekvédelmi támogatásban részesülők). Újra megjelent az alultápláltság, ma többtízezer gyerek éhez, gyakran csak az óvodában vagy az iskolában jut meleg ételhez.

Különösen nehéz a cigány lakosság helyzete. A rendszerváltás előtt a munkavégzés lényegében kötelező volt, a roma férfiak közel 90 %-a dolgozott. Ma ez az arány 20 %. A társadalmi integrációs folyamat, amely abban az időben a munkanélküliség felszámolásán alapult, a rendszerváltás után minden szinten megszűnt. A munkaerőpiacon erős diszkrimináció érvényesül a romákkal szemben.

A cigányok lecsúszása azonban nem azt jelenti, hogy csak ők szegények Magyarországon. Sőt, a szegények többsége nem roma: a létminimum alatt élők egynegyede, a segélyezettnek (mélyszegényeknek) durván a fele él cigány családokban. (Pontos adatok nincsenek, mert a nemzetiségek szerinti nyilvántartás tilos.)

A szociális ellátó rendszerről

Magyarországon a rendszerváltás előtti időszakból örökölt családi pótlék-rendszer (GYES, GYED, stb.), amely a gyermekek számához kötődik, nemzetközi összehasonlításban kiterjedt, bár nem jó összegű. Ezen

túl azonban a szociális segélyezés eleve alacsony színvonalú, a központi és önkormányzati segélyekre a GDP kb. fél százaléka jut. A segélyeknek sok formája van: rendszeres szociális segély, rendszeres és rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, lakásfenntartási támogatás, közgyógyellátás, átmeneti segély stb. A KSH adatai szerint 2008-ban 194 ezer ember (család) kapott rendszeres és egyéb központi szociális segélyt (összesen több mint 60 milliárd forintot), a mélyszegényeknek tehát csak kb. ötöde jutott rendszeres szociális segélyhez. A szociális segélyezés hosszú távon nem megoldás, mert legfeljebb az étkezés költségeit, fedezi úgy-ahogy, de nem biztosítja sem a közszolgáltatások kifizetését, sem pedig azt, hogy a szegények ne veszítsék el lakásukat, ne szoruljanak gettóba. Ráadásul megalázó is, mert kérvényezni kell, és az érintettek gyakran nem is ismerik jogukat. A legszegényebbek nem is juttattak hozzá az őket elvben megillető segítséghez.

A munkából való megélhetés esélye tehát a szegények jó része számára nem adatik meg, és a válság körülményei között kilátástalanná vált. Ráadásul az aktív munkaerőpiaci módszerek az utóbbi években fokozatosan visszaszorultak. A továbbképzésekbe, közmunkákba, elhelyezkedési programokba bevontak száma csak 100 ezres nagyságú. A leggyakoribb megoldás az, hogy a „vállalkozók” kapnak támogatást, ha tartósan munkanélkülieket alkalmazznak. A tapasztalatok szerint ez a rendszer egy teljesen hamis, másodlagos munkaerőpiacot hoz létre, ami lenyomja a munkaerő piaci árát. Ha pedig véget ér a támogatási program, gyakran elbocsátják az embereket, ismét segélyre vagy feketemunkára kényszerítve őket.

A válságmentések összefüggése a rasszizmus erősödésével

Már a válság előtt, a költségvetési „kiigazítás” keretében, majd a válság nyomán számos olyan „megszorítás” lépett életbe, amely a szegényeket sújtja a legjobban (a szociális ellátások összegének befagyasztása, illetve csökkentése, az ÁFA növelése, bérek befagyasztása, a 13. havi bér és nyugdíj megvonása, a nyugdíjkorhatár növelése, a táppénz csökkentése, stb.). Közben a munkanélküliségi ráta a 2007. év eleji 7,5%-ról 2010 áprilisára 11,8%-ra nőtt, vagyis a mun-

* Az itt olvasható áttekintés a „European Social Watch Report 2010” Magyarországra vonatkozó jelentésén alapul. Az eredeti, globális kiadványt a különböző országok civilszervezetei állítják össze évente az ENSZ támogatásával a világ országainak szociális helyzetéről. E kiadványhoz minden évben Benyik Máttyás, Társaságunk tagja, az ATTAC Magyarország elnöke küld elemzést a magyarországi helyzetről, s a támogatók között a Marx Károly Társaság neve is szerepel más civilszervezetek mellett. Idén (már másodszer) európai regionális különkötet is megjelenik az Európai Unió támogatásával. A jelen tanulmány bővebb változata ebben az utóbbiban jelenik meg 2010 decemberében Brüsszelben, angol nyelven. Az idei európai kötet különösen azt vizsgálja, hogy milyen szociális hatásai vannak a globális válságnak az egyes tagországokban. A jelen cikk teljes terjedelemben az „Eszmélet” c. folyóirat 2010. őszi számában jelenik meg.

kaügyi irodákban félmillió ember keresett munkát.

A munkanélküliség növekedése és a szociális megszorító politika rendkívül széles rétegek helyzetét ingatta meg. Ma közel 2 millió családnak (a magyar családok közel 1/3-ának) van 90 napon túli közüzemi vagy banki tartozása, 90 ezer családot fenyeget a kilakoltatás réme! (Újabbán a kormány a folyó évre – önkormányzati választások lesznek! – letiltotta a kilakoltatásokat). Terjed az a nézet, hogy a szegények maguk felelősek saját helyzetükért. De elképzelhető-e józan ésszel, hogy ilyen sok honfitársunk minden bajért maga volna felelős? Nem inkább az a társadalom a bűnös, amely sem elég munkaerővel, sem egyéb jövedelmet nem biztosít számukra?

A szegénységet gyakran a cigánysággal azonosítják. Valójában a cigányok nagy többsége dolgozni szeretne, sőt a gettós vidékeken a romák többet dolgoznak, mint mások – csak többnyire feketén alkalmazzák őket. A magyar társadalomban a rasszizmus fokozatosan erősödik, különösen a válság kitörése óta. Fajgyűlölő félkatonai szervezetek vonulnak a romák által lakott településeken, cigányellenes gyilkosságosorozatot hajtottak végre, gyűlöletet szító szélsőjobboldali párt került a parlamentbe.

Néhány polgármester kezdeményezésére alapján 2008-tól kormányzati szintre emeltek egy rasszista ízű munkaerőpiaci programot. A segítségnyújtás megváltoztatott program lényege, hogy a kedvezményezett, ha egészsége engedi, közmunkára van kötelezve, „rendelkezésre állási támogatást” kap. Kevés azonban a pénz és a munkaalkalom. A helyi polgármester maga ítéli meg, hogy a cigány és nem cigány segélyezetttek közül ki kapja meg a munkát, és ki az, aki kimarad a szociális ellátásból. Szalai Júlia szociológus szerint ez a program „demokratikus államban intézményesített és törvényesített egy olyan, durva megfogalmazásban »rabszolga-jellegű viszonyt« a program alanyai és az önkormányzatok között, amely alapvető állampolgári jogokat sért. (...) A törvény szövege majdhogynem nyíltan a cigányokat célozza meg, majdhogynem rasszista szöveg.” („168 óra”, 2008. december 25). A törvény, jóllehet a nemzeti és etnikai jogok országgyűlési biztosa alkotmányellenesnek minősítette, mind a mai napig hatályban van.

Egy másik jele az előítéletes, bűntudatos vagy nyíltan rasszista gondolkodásnak az ún. szociális kártya. Jogvédők ezt ugyancsak alkotmányellenesnek tartják, mert korlátozza a

szabadságot (csak bizonyos boltokban vásárolhatnak az elektronikus kártyára tett szociális segély összegből), és egyformán kezeli pl. az alkoholizáló és a rendes életvitelű családokat. A szociális kártyát már sok önkormányzat alkalmazza, jóllehet sokak szerint ellenkezik a hatályos jogszabályokkal, vagy éppen az alkotmánnyal.

Összegzés helyett

Ferge Zsuzsa, az ismert szociológus, hangsúlyozza, hogy munkaerő nélkül az intézkedések hatástalanok. „Be kellene látnunk, hogy a munkaerőpiacunkról évekkel ezelőtt kiszorult, azóta jórészt falusi gettókba kényszerült százezrek »aktivizálása« nem olyan feladat, amely néhány kormányrendelettel megoldható volna. A kapitalizmus egyik legmélyebb ellentmondásáról van szó...: ha a gazdaság nem növekszik, vagy csak arra törekszik, hogy a munkaerőn takarékoskodjon, akkor miből és hogyan lehet a foglalkoztatást növelni? Az elemzők most kezdik fel- és elismerni, hogy a munkanélküliség annyira szervezete része a globális piacgazda-

ságnak, hogy egészen új gondolkodásra és új eszközökre lenne szükség a probléma kezeléséhez” („Népszabadság”, 2008. április 13).

Szalai Júlia szerint pedig: „a segélyen élők komoly vesztesei lehetnek a válságnak, s nem látszik, hogy bárki védené őket. A romáknál az elkeseredés még nagyobb lehet. Az örökös megbélyegzettség, a folytonos frusztráció depresszióhoz vagy az agresszió fokozódásához vezethet... A mélyszegénység fennmaradásához ráadásul rejtett érdekek is fűződnek. Érdemes belegondolni: a szegények ellátása több tízezer embernek ad fix fizetéses állást. És a többségi társadalomnak is szüksége van a legszegényebbekre: a legolcsóbb, mindenre kapható munkaerőre. Ez a „tartalék-serege” a gazdaságnak” („168 óra”, 2008. december 25). Lukács György szociológus szerint: „A jelenleg regnáló szociális rendszernek egy célja van, amit tökéletesen teljesít is, hogy ne legyenek éhséglázadások” („168 óra”, 2009. október 14).

A szociális biztonság nélkül a demokrácia és jogállamiság írott malszt.

A Magyar Pénztárszövetség nyilatkozata a magánnyugdíjpénztári rendszerről

A magánnyugdíj-pénztárak jelenlegi 2600 milliárdos portfóliója 3500 milliárd forintjába került 2009. év végéig a magyar költségvetésnek. Ez az összeg az államadósság része; költségrendjében mintegy háromnegyede annak a készletléti hitelnek, amelyet a Magyar Köztársaság az elmúlt évben felvenni kényszerült.

A munkavállalók nyugdíjárulékának már legalább az ötöde a magánnyugdíj-pénztárakhoz kerül, és ez az arány évről évre emelkedik. Emiatt a költségvetés fizeti meg a kieső bevételt az Országos Nyugdíjbiztosítási Pénztárnak, hogy az ki tudja fizetni a folyó nyugdíjakat. Ez az összeg 2009-ben 354 milliárd Ft volt, a GDP mintegy 1,4 %-a, amelynek megfizetésére a költségvetés hitelt vett fel, mint korábban is minden évben. A kamatterhekkel együtt ez az összeg már meghaladta az ötszázmilliárd forintot, ami a GDP 2%-a. Az évek során keletkezett összes hiányt számolva, a pénztárak miatt felgyűlt államadósság jóval meghaladja a GDP 10%-át. A pénztárak megszüntetésével, a pénztári vagyonnak az államháztartásba való visszajuttatásával, minden kedvezőtlen társadalmi és gazdasági hatás nélkül, 2 %-kal csök-

kenthető lenne az éves költségvetési hiány, és 8,5%-kal az államadósság.

A pénztáraknak semmiféle gazdaságösztönző hatásuk nincs. Nincs hatásuk a demográfiai viszonyokra, a foglalkoztatásra és a járulékfizetési hajlandóságra sem. Az pedig előre megjósolható, hogy a várható nyugdíj kevesebb lesz, mintha csak az állami rendszerből folyósítanák. A rendszer senki másnak nem jó, csak a rendszert működtetőnek: 2008-ban kb. 37 milliárd Ft-ba került a magán-pénztárak működtetése – mintegy duplájába annak, mint amennyibe a TB-rendszer működtetése kerül, közben pedig még hosszú évekig nem is kell szolgáltatniuk.

Ezek az adatok mindenki számára hozzáférhetőek és megismerhetők. A mindenkori kormányok költségvetésért felelős vezetői ismerték mindazokat a terheket, amelyek e rendszer bevezetése miatt a költségvetésre hárultak. Tisztában kellett lenniük azzal is, hogy a rendszer egyáltalán nem oldja meg, hanem hosszú távon csak súlyosbítja a nyugdíjproblémákat. Bizonyíték erre a további nyugdíjkorhatár-emelés és a 13. havi nyugdíj megvonásával tulajdonképpen a múlt évtől életbelépett nyugdíjcsökkentés is.

Czöndör Gyula elnök

Theo Russell:

Forrongó India

(A „The New Worker” c. londoni hetilap cikke alapján)

Az áremelkedések miatt sztrájkhullámok söpörtek végig a nyár folyamán Indián, és ősszel várhatóan folytatódni fognak.

Az 1980-as évek óta a gazdaság, a jelentős növekedési ráták ellenére, nem tud megszilárdulni: százmilliók élnek állandósult válságban, amely nemcsak a munkásokat sújtja,

Sztrájkolók New Delhiben

hanem a középosztály széles rétegeit is. A hivatalos adatok szerint 1997 és 2008 között csaknem 200 000 gazdálkodó követett el öngyilkosságot. A növekedés rendkívül egyenlőtlen, haszonélvezői főleg a városi lakosság maroknyi csoportjai; a nyomornegyedekben és a falvakban élők óriási hányada – az összlakosság több mint 70 százaléka – rosszabbul él, mint 30 évvel ezelőtt. Évente mintegy 10 millió fiatal lép be újonnan a munkapiacra, elhelyezkedésük évről évre súlyosabb probléma. Az országot szorosan fogják a külföldi hitelezők, a közületi eladósodás a GDP 82 százaléka (a világon a tizenegyedik legrosszabb).

Az országos sztrájkot, amely ez év áprilisában robbant ki, a baloldali pártok szervezték; ezt a megmozdulást követte július 5-én egy újabb sztrájk, amely a sajtó szerint a legnagyobb volt az utóbbi három évtizedben, a bombay-i textilmunkások 1982-es sztrájkja óta. A sztrájk különleges ereje annak köszönhető, hogy szervezésében részt vett valamennyi baloldali párt: az Indiai Kommunista Párt, az Indiai Kommunista (Marxista) Párt, a Forradalmi Szocialista Párt, az Összindiai Haladó Párt; sőt még a jobboldali hindu BJP is (Bharatiya Janata Party – Indiai Néppárt). Az utóbbinak a részvételét a kispolgárság létfeltételeinek erős romlása magyarázza. Fontos eleme a helyzetképnek, hogy az indiai szakszervezeti mozgalom több mint 40 millió tagot fog

át, ami a bérből és fizetésből élők 25 százaléka. A legnagyobb szakszervezeti központ a BJP befolyása alatt áll.

A júliusi sztrájkot a baloldali pártok példátlan sikerként könyvelik el, noha a kormány mindent meg tett a nép hangjának elnémítására. A „The Times of India” c. jobboldali lap, az ország egyik vezető burzsoá lapja így írt: „A sztrájkolók pimaszul megfeszítették izmaikat”, maga a sztrájk pedig olyan volt, mint egy sortűz az uralkodó Kongresszus Pártira. A részvénytőzsongon meredeken zuhant az üzletkötések száma. Sok városban heves összecsapások zajlottak le a sztrájkok támogatói és a rendőrség között: Mumbaiban a

48 000 fős teljes rendőri állomány felvonult, az utcák kiürültek. A közlekedési társaságok dolgozói csatlakoztak a sztrájkhoz, teherautók ezrei álltak le, a kikötőkben szünetelt a munka.

A tavalyi választásokon a Kongresszus Párt azzal az ígérettel győzött országszerte, hogy ellenőrizni fogja a kőolajárakat; de azóta a költségvetési

Rendőrterror

hiány csökkentésére helyezte a hangsúlyt, hogy eleget tegyen a külföldi hitelezők követeléseinek. Megszűnt az árszabályozás, beleértve a dízelolaj, a háztartási gáz és a kerozin árát, ami milliókat érint. Májusban hetedszer emelték a kőolaj- és dízelárakat, mióta a Kongresszus Párt 2004-ben visszatért a hatalomba; ugyanakkor

a kormány leszállította a társasági és a nagy vagyonokra kirótt adókat. Az utóbbi években emelkedett a legfontosabb élelmiszerek ára: 2008 óta a cukoré 73 százalékkal, a burgonyáé és a hagymáé több mint 30-cal.

A gazdálkodók millióira végzetes következményekkel jár, hogy az ország ki van szolgáltatva a nagy társaságok és pénzintézetek érdekeinek. Az 1980-as és '90-es években például, a felvett IMF-hitelek feltételeként, piacot kellett biztosítani a Monsanto által vezetett cégcsoport genetikailag módosított termékei részére. Ezeket mint „varázsmagvakat” adták el a gazdálkodóknak, de a termést végül elpusztították az élősdiék és a vízhiány. A gazdálkodók súlyosan eladósodtak, miután a szokásos vetőmagok árának több mint ezerszeresét fizették ki a hasznavehetetlen „varázsmagvakért”.

Nincs mit csodálkozni azon, hogy az elszegényedés és a növekvő szenvedések felkorbácsolták a munkások és a gazdálkodók haragját. Júliusban kilenc országos szakszervezeti szövetség megállapodott abban, hogy szeptemberre újabb országos sztrájkot hirdetnek. A megállapodáshoz csatlakozott az Indiai Országos Szakszervezeti Unió is, amely a Kongresszus Párt befolyása alatt áll. Az előrejelzé-

sek szerint az ország eddigi legnagyobb sztrájkja van készülóban. Ha a kormánynak sikerülne is meghiúsítani ezt a megmozdulást, akkor is csupán elhalasztja egy időre az ország alapvető gazdasági problémáinak megoldását.

India problémáira tőkés keretek között nincs megoldás.

Faustino Cobarrubia Gómez:

A dollárkirály meztelen*

Egy ideje nem titok, hogy az amerikai gazdaságot és vele együtt a dollár egyeduralmát a világ más országaiból származó hatalmas pénzinjekció tartotta fenn. A napi 2-3 milliárd dolláros befektetés nélkül az amerikai fogyasztók nem folytathatták volna megszokott fogyasztói életmódjukat, a vállalatok nem tudták volna fenntartani beruházásaik magas szintjét, és az Egyesült Államok nem lett volna képes kiegyensúlyozni költségvetési hiányát.

A hiány keletkezéséhez tudni kell, hogy a léleplő Clinton-kormányzat költségvetése még többlettel zárult; ez változott rövid idő alatt, a Bush-adminisztráció éveiben (2001-2008), másfél billió rekordméretű hiányra. A gigantikus hiány abból keletkezett, hogy Bush csökkentette a vállalkozók és a gazdagok adóit, egyúttal pedig felduzzasztotta a katonai kiadásokat, és háborúkat indított, hogy kedvében járjon a katonai-ipari komplexum olyan óriáscegeinek, mint a Halliburton, amelyek Busht az elnöki székbe emelték. 2001 szeptemberétől 2008-ig az amerikai kongresszus nagyjából 800 milliárd dollárt hagyott jóvá katonai műveletekre, elsősorban Irak megszállására és az afganisztáni háborúra, valamint az Irak elfoglalásával meg az afganisztáni háborúval kapcsolatos más feladatokra.

Az Egyesült Államok külkereskedelmi mérleghiánya 2008-ban több mint kétszerese volt a 2000 évinek, négy és félszerese az 1998-asnak; a költségvetési hiány a nyolc évvel korábbinak csaknem kétszerese. A pénzügyi egyensúlytalanságok növekvő felhalmozása adósságtengerbe süllyesztette az amerikai gazdaságot. A kormány, a vállalatok és a családok adóssága összesen 57 billió dollárra rúgott, ami egy főre számítva 186 717, egy négytagú családra számítva 746 868 dollárt tesz ki, és a legmagasabb az USA történetében (a GDP több mint négyszerese). Az amerikai gazdaság, sokkal inkább, mint bármikor, az adósságtól függött: minden egyes dollár kitermeléséhez egyre nagyobb adósságra volt szükség, és mindezt súlyosbította, hogy ennek a dollárbevételnek a jelentős része nem termelő ágazatokból származott, hanem olyan improduktív szektorokból, mint a hadiipar, a spekuláció, a szolgáltató szektor, a kereskedelem és a pénzügyek.

Az USA gazdasága évtizedek óta csődben van, és csak a növekvő külső forrásbevonás tartotta fenn. 2008-ban

a nettó közületi adósságok közel 52 százaléka külföldi befektetőktől származott; ez az arány 1970-ben még csak 4 százalék volt. Nemrégiben még a fejlett iparú Japán és Németország voltak az Egyesült Államok legfőbb hitelezői; a legutóbbi évtizedben viszont a kevésbé fejlett, különösen pedig az úgynevezett fejlődő országok gazdasági játszottak kiemelkedő szerepet az amerikai pénzügyi egyensúlyhiány finanszírozásában. A legfontosabb közöttük Kína, amely 2,4 billió dollár valuta-tartalékkal és az USA által kibocsátott állampapírok 22 százalékaival rendelkezik. Erős nyomással nehezedik ez a tény az Egyesült Államokra, mert a dollár stabilitása nagymértékben függ a kínai megtakarítástól. – Tegyük hozzá, hogy Japán, Dél-Korea, Szaúd-Arábia, Abu Dzabi, India, és Norvégia szintén tekintélyes mennyiségű amerikai állampapírt birtokolnak.

Az elmondottakkal szoros összefüggésben, kirajzolódik a horizonton a dollárnak, mint a világ első számú tartalékvalutájának az összeomlása. Általános szabály, hogy az erős hatalmak tőkét exportálnak, de hanyatlásuk idején, eladósodás és pénzügyi egyensúlyhiány révén, mesterségesen fenntartják fizetőeszközük erejét. Roubini, az ismert közgazdász, egy nemrég megjelent cikkében felvázolja, hogy „a tartalékpénzzel rendelkező birodalmak többnyire külső hitelezők és pénzkölcsönzők. Az Egyesült Államoknak viszont hatalmas pénzügyi és kereskedelmi deficitje van, és a külföld jóindulatától függ, hogy tudja-e finanszírozni ezt (...). A zöld bankó helyzete hasonló ahhoz, amin a brit valuta ment keresztül, amikor a második világháború alatt a dollár kiszorította”. Helyzete az USA világ-hatalmának megingását jelzi.

Hanyatlóban az amerikai pénzügyi egyeduralom

A Lehman Brothers bankház csődjével szélvészfényű söpört át a világ-gazdaságon a pánik, felértékelve a dollárt, mint – átmeneti – menedéket az általános elbizonytalanodásban. De 2009 második harmadától az amerikai pénz értéke újból esni kezdett a világ más meghatározó valutáihoz képest (kivéve a kínai jüant). Fennáll a veszélye annak, hogy a dollár további gyengülése nyomán a világ nem dollárban tartja majd pénztartalékait. Ez nagy megrázkódtatásokkal fog járni, s ami még súlyosabb, ehhez kell igazítani az ameri-

kai gazdaság és társadalom szükség-szerű átrendezését.

A múlt év második harmadától a központi bankok gyakorlatilag az egész világon befagyasztották a dollárfelhalmozást (külföldi pénzvásárlásaiknak a dollár csak 37%-át tette ki, tartalékaiknak pedig 63%-át). Az említettek akár a hipotetikus „Bretton Woods II.” rendszer végét is jelenthetnék volna. A következő hónapokban a világ központi bankjai nem tudták növelni nemzetközi tartalékaikat – főleg nem az utóbbi évek ütemében –, és egyre inkább ellenszegülnek azazal, illetve képtelenek arra, hogy az Egyesült Államok gazdaságát finanszírozzák.

A kőolajexportáló országok eladják valutatartalékaikat, hogy ellensúlyozzák az olajárak süllyedését, és finanszírozni tudják a pénzügyi mentőcsomagokat, valamint a nemzeti gazdaság ösztönzésére irányuló terveket. Néhány fejlődő gazdaság kénytelen volt felhasználni nemzetközi tartalékait, hogy megvédje saját nemzeti valutáját a tömeges pénzkirámlástól. Kína maga is nagyon óvatos a további dollárfelhalmozással, mert az egyre kockázatosabb pl. az Egyesült Államoknál a vásárra adott pénzügyi és gazdasági válaszlépései miatt. Inkább – noha nem veri nagydobra –, szabadulni akar hatalmas dollárkészleteitől és amerikai állampapírjaitól, hogy közben a kínai gazdaság számára szükséges és az Egyesült Államoktól független aktívákra tegyen szert (bányák, mezőgazdasági területek, energiaforrások, európai, ázsiai és más nem-amerikai vállalatok részvényeire), melyek lehetővé teszik a „dollárcsapidőből” való kimenekülést.

A „dollárcsapidő” elkerülése érdekében az ázsiai óriás különféle akciókat hajtott végre: kedvezményes kölcsönöket nyújtott a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (ASEAN) országainak, engedélyezte 400 kínai nagyvállalatnak, hogy ázsiai országokkal jüanban kereskedjen, kölcsönöket nyújtott Oroszországnak és afrikai országoknak, kedvezményes concessziós megállapodásokat kötött a Perzsa-öböl kőolajexportáló országaival, brazil és abu-dzabi-i olajvállalatoknak adott kölcsönöket, európai és japán vállalatokból vásárolt társtulajdonosi jogokat stb. A 2009 szeptemberében véget ért amerikai pénzügyi évben az ázsiai óriás közel 600 milliárdnyi dollártartalékától szabadult meg; és nem vásárolt az új állampapírból, melyet az Obama-kormányzat szándékozott elhelyezni a nemzetközi pi-

*A szerző közgazdász-professzor, a Kubai Világ gazdasági Kutatóközpont vezetője.

acon, hogy finanszírozhassa hatalmas köztartozását. A kínai jegybank elnöke javasolta egy új tartalék-szuperpénz létrehozását; a javaslatot Oroszország is támogatta. Joseph Stiglitz Nobel-díjas közgazdász szintén magáévá tette a javaslatot. A zöld bankó abszolút elsőse elleni offenzívában Peking mellé álltak Oroszországon kívül más fontos nemzetek is – különösen India, Dél-Afrika, Argentína és Brazília –, melyek kifejezetten támogatják a "posztdollár-korszakba" való gyors átmenet gondolatát.

Természetesen egyik ország sem

kívánja a dollár azonnali összeomlását, mert mindegyiknek sok a vesztenivalója; de az Egyesült Államok bármilyen hibája vagy erőszakos aktsa dominó-elven működő pénzügyi megtorlásokhoz vezethet. A történelem két alternatívát állít az USA partnerei elé: vagy Washingtonnal együtt mennek tönkre, vagy nélküle oldják meg a problémát.

Mindent összevetve: a dollár helyzete egy világhatalom hanyatlását tükrözi, és ennek megfelelően fog alakulni.

A szerk. megjegyzése:

a kapitalizmus végső stádiumának vagyunk a szemtanúi és szenvedő alanyai. Amint 1917-ben a cári Oroszország bizonyult a vilákapitalizmus leggyengébb láncszemének, nem zárható ki, hogy a következő évtizedekben az USA lesz majd ez a láncszem. Világosan érzékelhető, hogy a kapitalizmus korábban periódusonként ismétlődő válságai olyan általános, állandó és egyre mélyülő válsággá alakultak, amelynek tétje az emberiség léte vagy nemléte.

USA – gazdagodnak a gazdagok, szegényednek a szegények

Statisztikák bizonyítják, hogy az Egyesült Államok lakosságát élesen kettéosztja a gazdagság és a szegénység.

2007-től az amerikaiak 1 százaléka vitte haza a nemzeti jövedelem 24 százalékát. Ilyen aránytalanság az 1929-es Nagy Válság óta nem volt. Bár a jövedelmek nőttek, a Harvard Egyetem folyóirata szerint 2001 és 2007 között a növekmény 66 százaléka a lakosság 1 százalékáé lett. A kormány hivatalos számadatai – így a jövedelmiadó-elemzések – megerősítik, hogy a gazdagok egyre gazdagabbak lesznek. A milliomosok száma 2009-hez képest mintegy 16 százalékkal nőtt. A Wall Street-i „nagyhalak” egynémelyike egészen hihetetlen jövedelmeket söpört be. A pénzügyi befektetési alapok huszonöt legmagasabb pozíciójú vezetője 2005-ben összesen 9 milliárd dollár jövedelmet vágott zsebre, a pénzügyi összeomlás után egy évvel pedig hozzávetőleg 25 milliárdot – vagyis fejenkénti átlagban évi 1 milliárdot. Ugyanakkor az aktív lakosság 55 százaléka tapasztalta saját bőrén a munkanélküliséget, a bércsökkenést, a kényszerű munkaidő-csökkenést és részmunkaidős foglalkoztatást.

2007 óta 10,5 millió állás szűnt meg. Megdőbbentő méreteket öltöttek a vagyoni különbségek: a jövedelemből élők 40 százaléka a nemzeti vagyonnak mindössze 1 százalékát birtokolja. Fokozódik a középosztályok lemorzsolódása – erre utal, hogy egy év alatt, ez év június 30-ig, 20 százalékkal nőtt a csődök száma; vagy pedig – részben – az is, hogy a lakosság jelentős számbeli gyarapodása ellenére, az építőiparban kevesebb ember dolgozik, mint 1950-ben. Említsük meg végül a középosztály romló helyzetének jellemzésére, hogy nagyon sok egyetemi végzettségű fiatal nem talál magának olyan munkát, amely biztosítaná számára az anyagi függetlenségét. A legutóbbi

felmérések szerint az újszülött diplomások 80 százaléka hazatért a szüleihez – ami 49 százalékpontos növekedés 2007-hez képest.

A szegénység elleni kormányprogramok nem oldják meg a gondokat. Az élelmiszerutalványokban részesülők száma májusban 40,8 millió volt, ami történelmi rekord, és csaknem 50 százalékkal magasabb, mint volt a válság kezdetén. Megdőbbentő azoknak az amerikaiaknak a száma, akik még az alapszükségleteiket sem tudják fedezni: 50 millióan annyira luxust sem engedhetnek meg maguknak, hogy megvásárolják az egészségük fenntartásához nélkülözhetetlen élelmiszereket. A fejlett tőkés országok tömörítő OECD (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet) információi szerint a szegénységet illetően az USA a harmadik helyen áll a legrosszabb minősítésű fejlett országok között. Egy idei felm-

résből kitűnik, hogy az amerikai gyerekek kb. 21 százaléka él a szegénység küszöb alatt.

A jövedelmi különbségek másik dimenziója a fehérek és a feketék közötti társadalmi különbség növekedése. A Brandeis Egyetem felméréséből kiderül, hogy hiába a jogegyenlőség, az amerikai fehér és fekete családok közötti vagyoni különbség jelentősen nőtt az elmúlt három évtized során. Az ingatlanvagyonot leszámítva, a fehér családok átlagosan száz-ezer dollár vagyonnal rendelkeznek, az afro-amerikaiak viszont mindössze a huszadával, mintegy ötezer dollárral. 1980-ban csak 11-szeres volt a különbség: az átlagos fehér családok összvagyonja huszonkétezer dollárra rúgott, a feketék csupán kétezer dollárnyi vagyonnal rendelkeztek.

(<http://theeconomiccollapseblog.com> és a *The Guardian*, 2010. május 19 alapján.)

Szentföldi zarándoklatok állami pénzen

A „Népszabadság” augusztus 21-i száma beszámolt róla, hogy Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes és Fouad Twal jeruzsálemi latin pátriárka áttekintették budapesti találkozájukon Magyarország és a Szentföld kapcsolatait. A találkozó után a kormányfő-helyettes válaszolt az újságírók kérdéseire. Kijelentette: a kormány elkötelezett abban, hogy maximálisan támogassa a szentföldi magyar zarándoklatokat, valamint a Szentföldön élő keresztényeket. Emlékeztetett rá, hogy a Jeruzsálemi Szent Sír Lovagrenddel való diplomáciai megállapodást 2000-ben kötötték meg, az első Orbán-kormány idején. Akkor az egyezmény kitűnően működött, az utóbbi években azonban mintha kiürült volna – jegyezte meg. Szeretnék most ismét élettel megtölteni, megtalálni az állami és az egyházi forrásait annak,

hogy a magyar zarándokok minél nagyobb számban látogathassanak el a Szentföldre; illetve a felszentelés előtt álló kispapok lehetőséget kapjanak egy szentföldi zarándoklatra. Egy újságírói kérdésre, amely a finanszírozásra vonatkozott, Semjén elmondta: ez alapvetően egyházi feladat, de az egyházak támogatása az állam dolga, így a kettő összeér.

A lap online-kiadása a tudósítás után rövid olvasói kommentárokat közölt. Idézünk néhányat:

„Santiago de Compostellába nem lehetne inkább? Na, léci, léci!”

„Azért szegényen az országra nézve, hogy ilyen miniszterelnök-helyettese van. Néha elgondolkodom rajta, hogy ez a Semjén helyből vagy nekifutásból ilyen balga.” (A szerk. megjegyzése: az eredeti szövegben erősebb szó szerepel a „balga”-nál.)

„Havi több millióért én is beszélnék akkora csacskaságokat, mint a Zsolt úr...” (A szerk megjegyzése: az eredeti szövegben erősebb szó szerepel a „csacskaság”-nál.)

„Szentfazék vagyok, hol lehet jelentkezni az ingyenútra?”

„Öhhöhö. Aztán kereszties hadjáratot is indítanak?”

„Orbán 1. számú helyettesétől megtudtuk: a keresztény egyházon keresztül kell/lehet a kormány által kijelölt egyházi feladatokat megoldani. Ezúttal csak kettőt nevesített: magyar zarándokokat a Szentföldre utaztat-

ni, valamint felszentelés előtt álló kispapokat is. A lista korlátlanul bővíthető, amíg az államkassza (legalábbis hitelből) bírja. Az állam és az egyház elválasztásának meg löttek.”

„Latin-Amerika átalakulása globális előrelépés”

– írja Seumas Milne a londoni „The Guardian”-ben. „Közel két évszázaddal azután, hogy névleg függetlenné lett, Latin-Amerika megszűnik Washington hátsódudvara lenni. A kontinensen végighullámzó progresszív változások szociáldemokrata és radikális kormányokat emeltek hatalomra, amelyek megtámadják a társadalmi és etnikai kiváltságokat, elutasítják a neoliberális ortodoxiát, kihívást intéznek a régió felett gyakorolt USA-uralom ellen. Európában és Észak-Amerikában gyakran lekicsinylik e tény jelentőségét. De Kína felemelkedésével, a 2008-as gazdasági összeomlással és az Egyesült Államoknak a „terrorizmus” elleni” háborúban megmutatkozó hatalmi korlátaival együtt, Latin-Amerika függetlenedése a globális rend átalakulását jelzi. Az országok egész sora fordul el az IMF-től, veszi vissza erőforrásait a multiktól saját kezébe, alkot regionális integrációkat és független szövetségeket. „Feltűnő az új vezetők részéről a közös elkötelezettség és egymás kölcsönös támogatása.” A cikk szerzője kiemeli annak jelentőségét, hogy Cháveznek sikerült „drámaian hatástalanítani” a háborús veszélyt, amely az USA-val szövetséges Kolumbia felől fenyegette Venezuelát. „Ha a politikai és társadalmi mozgalmak, amelyek a kontinens átalakulását előrevizik, fenn tudják tartani lendületüket és együttműködésüket, nemcsak egy független Latin-Amerika alapjait fogják lerakni, hanem megteremtik a modern korban lehetetlenségnek deklarált szocialista politika új formáit is. Két évtizeddel azután, hogy azt mondták nekünk: nincs alternatíva, egy másféle világ jöhet létre” – fejezi be cikkét a neves brit publicista.

Márai Sándor:

Messiás a Sportpalastban

(Megjelent az „Újság” c. napilap 1933. január 29-i számában)

A Horst Wessel emlékünnepély estjén Hitler Adolf beszél a berlini „Sportpalast”-ban. Aki ezt nem látta és nem hallotta egyszer, az talán soha nem érti meg igazi jelentőségében a háború utáni Németország baljós lelki összetételét. A valóság, a Hitler-féle valóság és következményei minden híradást és elképzelést meghaladnak. A valóság, szemtől szemben, nagyjából így fest:

1.

Hitler Berlinben ritkán beszél csak: Berlin Goebbels vadászterülete. (Aki különben, mint a vezérek legtöbbje, komoly paranóiaiban szenved: vidékre például csak akkor hajlandó már lerándulni, ha megfelelő számú hallgatóságot és megfelelő összegű honoráriumot előre biztosít számára a helyi pártvezetőség.) A Sportpalast befogadóképessége 25 000 ember. Belépődíj egy márka. Jegyet már napokkal előbb nem lehet kapni.

Az esti nyolc órára hirdetett gyűlés napján délután háromkor megindul a vándorlás az irtózatot betonhodály felé. A Bülow utcai földalatti megálló órákon át önti az utcára az egyenruhás nácikat és családtagjaikat. A kapukat hivatalosan csak hatkor nyitják, de akkorra már, rejtélyes módon, a parkett és a karzatok ülőhelyei foglaltak. Az emberek többórás tartózkodásra és várakozásra rendezkednek be itt, családanyák szendvicseket és kávéstermoszokat csomagolnak ki, a tömeg órákon át csámcsog és türelmesen vár. Hat órákor bevonulnak a terembe a náci csapatok; ez itt ma nagy, reprezentatív gyűlés, minden náci ezred elküldte válogatott képviselőit, a kétszázhuszonhat S. A. (Sturm Abteilung) válogatottjai, úgy hallom, négyezren, egyenruhásan ellepik a termet. Ez a náci egyenruha (lábszárvédő, bricseszadrág, barna blúz, a galér hajtókáján az ezred száma és jelvénye, ellenzős barna sapka szíjjal) ob-

jektív megállapítások szerint is a legromdább katonai viselet, amelyet uniformisra éhes képzelőerő valaha megálmodott, pontosabban, összelopott idegen katonai viseletekből. De Berlinben, ahol az újságárusok is előszeretettel öltöznek fel adjusztált frontkatonáknak, tetszik. A náci csapatok egy része az óriási pódium körül áll fel, amelyen fehér abrosszal leterített hosszú asztal, babérfaerdő s óriási, soklángú kandeláberek várják a párt vezetőségét, másik fele kordont húz a teremben, a falak mentén, s egy tekintélyes csapat sorfalat áll a bejáratától a pódiumhoz vezető hosszú, keskeny ösvény mentén.

A Sportpalast előtt háborús készültség. Az utcát fél kilométeres körzetben lezárták páncélautókkal, s puska, lőfegyveres, kettes őrzőjáratok igazoltatnak minden érkezőt. A terembe csak jegyek birtokosai juthatnak be s a sajtó. A külföldi sajtóhoz mereven udvariasak a nácik. Igazolom magam, s valóságos rohamszakasz vág utat számomra a tömegben keresztül, leültetnek a pódium elé, s biztonságból mellém adnak egy nácit, hogy informáljon, ha nem értenék valamit.

Nyolckor híre jön, hogy Hitler és a vezérkar autói elindultak a Kaiserhof Szállodából. Kürtjelzés. Az autók még messze járnak, de a náci ezredek vigyázzba merevednek, a publikum, huszonötezer ember, felugrál, a csámcsogás és fecsegés elnémul; a „Führer” még messze jár, de közeledtére megbénul minden ideg. Meg, huszonöt-ezer ember szeme hipnotizáltan figyel az ajtó felé, ahol az imádott alak mindjárt fel fog tűnni. Rövid, éles, goromba parancsszavak minden irányból. Kaszárnyahang, melyet a fülek élvezettel isznak. Bevonulnak a zászlóhordozók, pontosan kétszázhuszonhatan, óriási fekete-fehér-vörös, horogkeresztes zászlókkal, s felállnak félkörben a pódium mögött. A pártvezető-

ség egy része, mintegy nyolcvan képviselője a birodalmi gyűlésnek, köztük August Wilhelm királyi herceg, náci egyenruhában, elfoglalják a helyüket a fehér asztal mellett. Reflektorok központosítják a főbejárat irányában a fényt. Fél órát várakozunk így, a feszültség csaknem elviselhetetlen. Huszonötezer ember, publikum és SA-csapatok, vigyázzban állnak, arccal a bejárat felé. Vöröskeresztes náci állandóan cipelik ki a hordágyon az elájult embereket. A tömeg oda sem figyel, úgy tetszik, ez itt megszokott jelenség.

Fél kilenckor a hangszóró elordítja: „Der Führer kommt.“ Huszonötezer ember felemeli karját és visszabógi: „Heil!“ Mikor ezt a bögést hallom, egyszerre megértem a náci sikerét. Így csak a dervisek üvöltnek, vagy akik halálosan kétségbeesettek.

2.

Az üvöltés nem szűnik, vontatott, artikulatlan. A sorfal között, a vezér előtt halad a testőrség, a sötétké egyenruhás SS-gárda, aztán a párt előkelőbb tagjai, köztük Goebbels civilben, majd Hitler, egyenruhában, sapka nélkül, aztán megint testőrség. Magnéziumfény, ugráló fotográfusok, fehér ruhás kislányok rózsacsokrot nyújtanak át a Messiásnak, aki megsimogatja arcukat, s a csokrokat mellékes mozdulattal nyújtja hátrafelé, a szárnysegédek valamelyikének. Néhány kézszorítás. Csak három-négy, kitüntetés a legbizalmasabb hívek számára. August Wilhelm királyi herceg például csak harmadiknak kerülhetett sorra. Képzeld el a hatást ennek a tömegnek úgynevezett lelkében, amely szemtől szemben látja, amint a Vezér egy királyi herceget éppen csak így harmadsorban érdemesen rövid kézfogásra, s aztán csaknem tüntetőleg nem törődik vele.

Hitler negyvenhat éves. Lefogyott, növényevő, absztinens. A jelenség, a fejforma, a szája, a homlok, melyre hódító barna fürt hull, a kezek mozdulatai, mindez feltűnően nőies. Állítólag aszkéta. A pódium közepén elfoglalja a helyét, tenyerébe hajtja fejét, nem vesz tudomást a tömegről, parádéről, maga elé mered. Sokáig ül így mozdulatlanul, negyedórán át, amíg a zene szól (a náci indulót játssza, majd Horst Wessel emlékére, „Ich hatt' einen Kameraden“, s huszonötezer ember éneklé a szöveget). Pillantást nem vet senkire. Komoran ül, „elmélyedten“. Talán a haza sor-

sán gondolkozik, talán Horst Wessel emlékét siratja. Mikor a zene elhallgat, tenyerével árnyalja szemeit, mélyen lehajtja fejét s percekre így marad, mozdulatlanul.

„Er sinnt“ (tűnődik — a szerk) — mondja az ellenőrzésekre beosztott náci halkan, s eltorzul az arca az izgalomtól.

A teremben halálos csend. Huszonötezer ember csendje. Köhintést nem hallani. Ez itt nem politika, nem pártgyűlés. Ez vallás, istentisztelet. Aztán elbődül a hangszóró, a terem minden pontján egyenletes ropogással, mint ha ágyút sütögetnének. „Der Führer spricht.“ Hitler lassan feláll, elsimítja homlokából a barna fürtöt, a mikrofon elé lép.

3.

Az arcok! Amíg beszél, az arcokat nézem, fenn a pódiumon, a vezérek arcát, a birodalmi gyűlés nyolcvan képviselőjének arcát. Micsoda arcok! Két intelligens emberi formájú közöttük: Goebbels, kicsi, fekete, ravasz, energikus, értelmes szemekkel, s Göring, a birodalmi gyűlés elnöke, típusa a kitenyészett, régi porosz katonatisztnak. Aztán vizenyős, lélektelen szemek, sörtől duzzadt, vörös arcok, kopaszra nyírt fejek, harmadrangú testi anyag. Mi lehet ebben a fejben, mely ilyen szemekkel bámulja a világot? Micsoda zavar, micsoda görcsös rögeszme? Valamilyen álmilitarizmus ez, utánzat, nemcsak az egyenruha, a tartás, a hang, az egész esetlen snájdigság csak utánzat. Ez a militarizált, egyenruhába dugott utca. Ez a parancsszóra tisztelgő, meleg levesért katonásdit játszó mob. Ez az uniformizált csöcselék, az organizált korlátozott, a mozgósított cordaöszton, a kitarított és megfizetett brutalitás, a bunkóval nevelt engedelmség és puskatussal lelkesített odaadás. Ez a tipikus náci arc, amelyet egy házmázosan beteg társadalom álmodhat csak magának.

A hallgatóság java idősebb emberekből áll össze s aztán egészen fiatalokból. Középkorú férfi kevés akad a teremben. Egyetlen csinos nőt nem láttam. A csinos nők nyilván másféle szórakozásokat keresnek ebben az órában. Ellenben több nőt láttam, akik könnyes szemekkel hallgatták Hitlert, elmondhatatlan izgalomban, reszkető kezekkel törülgették szemeiket. Az a szorongó érzés fog el, mintha huszonötezer hirtelen megtébolydott

emberrel zártak volna közös terembe. Kínos érzés.

4.

A szöveget ismerik. Most is ugyanaz: „Én háromszáz emberrel kezdtem, ma tizenkétfélmillió áll mögöttem. Én vagyok a német választók ötven százaléka vezére - (nem igaz) -, holnap hatvan, holnapután nyolcvan, jövőre száz százalék az enyém.“ (Mind ezt tizenharmadik éve, monotonul, mindig ugyanazt.) „Én mobilizálom a tőkét a Harmadik Birodalomban, én adok munkát mindenkinek, én irtom ki az ősellenséget“ — (a zsidókat és a franciákat) — „én tisztítom meg a fajtát, én vagyok a vezér.“ (Szórol szóra.) Nem hiszem, hogy sokan akadnak a teremben, akiket meglepne, ha beszédét így fejezné be: „Én vagyok az Út, az Igazság, az Élet.“ Nyilvánvaló, hogy ez már nem politikai hitvallás. Egyszerűen hitvallás. A Messiás, akinek nem kell indokolni, csak kinyilatkoztatni, megjelenik a vizek fölött és beszél.

Goebbels hallgat, a levegőbe néz. Talán az egyetlen arc a teremben, amely elárulja, hogy közben gondol is valamit. Ha egyszer komolyan megszólal, kellemetleneket fog mondani.

5.

Amit mond a vezér, az közismert, ahogy mondja, az ebben a teremben valószínűleg meggyőző. A hit minden. A hangszóró különben is meggyőző valami, nehéz túlkiabálni. Mintha forró vizet innál, olyan ez a beszéd. Nincs íze, nincs szaga, de forró, éget.

Künn az udvaron komor, kettős sorfal őrzi a Vezér s a vezérek autóparkját. Nem várom be a gyűlés végét, Hitler beszéde után elmegyek. Az óriási luxusautókat testőrök állják körül. Nem is láttam még ilyen mamutautókat. A személyes reprezentálásra, úgy látszik, futja még a perselyekből. (Mert az üzemköltségre már nem futja.)

A fagyos, kihalt utcán a ritka járókelőket is továbbmenésre nógatják a rendőrök. Pár lépéssel odébb a berlini utca normális, élénk, éjszakai képe. A német nép nagy és sokféle meggyőződésű. Egyötöde hallgat csak, meggyőződésből, számításból vagy a kétségbeesés zavarában a Messiásra, aki a magnézium dús fényében áll most a Sportpalast dobogóján hívói előtt.

Amíg ez az egyötöd együtt van és összetart, addig szó nem lehet békéről a világon. Mondom, látni kell az arcokat!...

NAGYÍTÓ

Ki a felelős?

Mint a sajtó hírt adott róla, egy balesetben hét ember veszítette életét Szentes közelében júniusban. Az öt nő és két férfi a 130 kilométerre lévő Mezőtúrról járt Szeged-Szentmihályra dolgozni. A műszak 4:20-kor kezdődött – ezért mindig hajnali fél 2-kor indultak –, és délután fél 4-ig tartott. 12 óra munka és 4-5 óra utazás. („*Index*”, 2010. június 1.)

Gyalázat

Tatárszentgyörgyön mérszároltak le rasszista gazemberek a közelmúltban egy kis cigánygyereket és édesapját, Csorba Robikát és Csorba Róbertet. A Méltóságot Mindenkinél Mozgalom felháborodással közli, hogy a település vezetői nem engedélyezték az esetet felidézõ emlékmű felállítását. Berente Imréné polgármester asszony azzal magyarázta a döntést, hogy a műalkotás mindig a tragédiára emlékeztetné a lakosokat és a faluba látogatókat, holott azt mindannyian szeretnék elfelejteni. (*www.meltosag.net*)

Görög fegyvervásárlás

Miközben a nyilvánosság előtt a kiadások csökkentésére szólítják fel Görögországot, a háttérben Németország és Franciaország fegyvervásárlásra kényszeríti a görög kormányt - állítja Daniel Cohn-Bendit, a zöld frakciót vezető európai parlamenti képviselő. Az elmúlt hónapban is több milliárd dollár értékű fegyvervásárlási szerződés aláírására kényszerítették Görögországot, mely francia és német tengeralattjárókat, hadihajókat, helikoptereket és harci repülőket vásárol. (<http://www.defensenews.com/story.php?i=4616433&c=EUR>)

Fizetett propaganda Kuba ellen

Az USA kormánya többtízezer amerikai dollárt fizet minden újságírónak, aki hajlandó Kuba-ellenes propagandára, olyan cikket ír, melynek célja az Egyesült Államokban bebörtönzött öt kubai hazafi befekettítése. Szolidaritási mozgalmak aktivistái a washingtoni Nemzeti Sajtó Klubban bemutatták az ezt bizonyító fizetési listát. A szervezetek közösen keresetet nyújtottak be a szövetségi bírósághoz, többek közt azzal érvelve, hogy az úgynevezett Smith-Mundt törvény tiltja az Egyesült Államok kormánynak magánkézben lévő sajtóorgánumok közpénzből való támogatását. (*Magyar-Venezuelai Szolidaritási Társaság*)

Elismerés a kubai egészségügynek

Az egyik legtekintélyesebb amerikai tudományos folyóirat, a „*Science*”, közölte két tekintélyes orvosprofesszor tanulmányát, mely sok számadattal bizonyítja, hogy Kuba az egészségügy területén megelőzi a többi latin-amerikai országot, és fejlettségét csak a vezető országokéval lehet összehasonlítani. A tanulmány elítéli a Kuba-ellenes embargót, és felveti, hogy az Egyesült Államok egészségügyi rendszerének reformjához érdemes lenne számba venni a kubai eredményeket. A cikk szerzői javasolják: „az Egyesült Államok Kongresszusa készítsen tanulmányt a kubai egészségügyi rendszer sikeréről, és arról, hogy mi módon lehetne új korszakot kezdeni az amerikai és a kubai szakemberek tudományos együttműködésében”. (*Magyar-Venezuelai Szolidaritási Társaság*)

Államosítás Bolíviában

Evo Morales bolíviai államfő május 1-én, a munkásosztály ünnepére időzítve jelentette be, hogy ellenszolgáltatás nélkül államosítottak négy áramszolgáltató céget, köztük a francia GDF Suez helyi leányvállalatát. Immár a kormány ellenőrzi a villanyáram-termelés 80 százalékát. Még 2006-ban államosították a bolíviai gazdaság szénhidrogén-ágazatát, 2008-ban pedig a telefontársaságokat. „Közszolgáltatás nem lehet magánvállalkozásban” indokolta Morales az intézkedést. „Minden bolíviai családhoz be fogjuk vezetni az elektromos energiát, még hozzá a kormány ellenőrzése alatt” – mondta Morales. Azt is bejelentette, hogy elrendelik a villanyenergia árának 20 százalékos csökkentését.

A kormányzó párt (Mozgalom a Szocializmusért) vezető politikusai bejelentették, hogy folytatódni fog

az elmúlt öt évben kibontakozott államosítási folyamat. (*Magyar-Venezuelai Szolidaritási Társaság*)

Montevideót kommunista vezeti

Önkormányzati választásokat tartottak Uruguaynak mind a 19 megyéjében. A legfontosabb pozíció Uruguayban is a főváros, Montevideo vezetése, ahol a lakosság fele él. Montevideóban a radikális baloldali Frente Amplio (FA – Széles Front) immár ötödször szerezte meg a város vezetését; az új főpolgármester Ana Olivera, az Uruguayi Kommunista Párt képviselője, az első nő, aki ezt a pozíciót betölti. Ugyan az előző voksoláshoz képest majdnem 10 százalékos veszteséget szenvedett az FA, de még így is a választópolgárok 45 százaléka támogatta a kommunista jelöltet. (*Magyar-Venezuelai Szolidaritási Társaság*)

Fordított világ

Sz. P. Obuhov, az Oroszországi Föderáció Kommunista Pártjának képviselője, június 9-én felszólalt az Alami Duma ülésén abból az alkalomból, hogy a lengyel hatóságok érvénybe léptették a szovjet jelképek betiltásáról szóló törvényt. Ezzel – mondta a képviselő – „lényegileg leköpték 600 ezer orosz, szovjet harcos sírját, akik Lengyelország felszabadításáért estek el, csillagos, sarlós-kalapácsos vörös zászló alatt. Sajnos, a mi külügyminisztériumunk nem reagál megfelelő módon erre az oroszellenes kirohanásra. Mint olyan front-harcos fiát, aki részt vett Lengyelországnak és népének felszabadításában a fasiszta megszállás alól, felháborít, hogy apámat a lengyel hatóságok gyakorlatilag bűnözőnek nyilvánítják.” A beszédet a képviselő nem folytathatta, mert a mikrofont kikapcsolták. (<http://kprf.ru/dep/80001.html>)

Megfenyegettek bennünket

Olvasóink tájékoztatására közöljük azt a névtelen levelet, amelyet Társaságunknak küldött a Nyugat-Magyarországi Egyetemről egy kedves ismeretlen.

„Jó Szerencsét!

Mély megdöbbenéssel vettük észre, hogy a Nyugat - Magyarországi Egyetem soproni Központi Könyvtárában idegen, szélsőségesen nemzetellenes, már már rasszista ideológiát hirdető folyóirattal találkoztunk. (Már megoldottuk a problémát és eltávolítottuk a szennylapot.)

Arra kérném a Társaságot, hogy többé ne küldjenek se a soproni könyvtárakba,

se más oktatási intézménybe ilyen jellegű kábítószert. Ha mégis megteszik, kapcsolatrendszerünk működésbe lép és sorra eltávolítjuk ezeket a kiadványokat.

Amennyiben a Soproni Egyetem Központi Könyvtárában találunk akár egy archív példányt is, nyilvános égetést tartunk a könyvtár előtt belőle.

Kérem az említettek tudomásul vételét.

Köszönettel:

Merevolemez”

A „Dialektika” felelős szerkesztője értesítette az esetről a soproni Egyetemi Könyvtár vezetőjét:

Tisztelt Főigazgató Úr!

Mellékelten megküldöm Önnek tájékoztatásul azt a névtelen, fenyegető hangú e-mailt, amit néhány nappal ezelőtt küldött nekem valaki az Önök egyeteméről.

Szeretném ezzel kapcsolatban szíves tudomására hozni, hogy Társaságunk, amely a „Dialektika” c. időszakos lapot kiadja, pártoktól független, bíróságilag engedélyezett és felügyelt civilszervezet, amely kizárólag tagjainak hozzájárulásaiból tartja fenn magát, soha semmilyen összeütközésbe nem került és nem is kíván kerülni a

hatályos jogszabályokkal, vagy a Magyar Köztársaság Alkotmányával. (Eltérően a névtelen e-mail írójától, aki egyértelműen szembefordult az Alkotmánynak a sajtó- és vélemény szabadságot biztosító cikkelyeivel.)

Szeretném még hozzátenni, hogy aki lapunkat nemzetietlenséggel vagy éppen rasszizmussal vádolja, annak vagy fogalma sincs ezeknek a szavaknak a jelentéséről, vagy elment a józan esze.

Ha Ön, Főigazgató Úr, hivatalosan felszólítja szerkesztőségünket, hogy intézményüknek ne küldjük többé a lapot, akkor ennek a felszólításnak természetesen eleget teszünk. Név-

telen levélíróknak azonban nem fogjuk figyelembe venni a kívánságait, utasításait még kevésbé.

Végül szeretném megjegyezni: nem is értem, hogy „Merevlemez” miért nem írta üzenete alá a saját nevét. Ugyan mit kockáztatott volna?

Tisztelettel

Rozsnyai Ervin

a filozófiatudomány doktora,
a „Dialektika” felelős szerkesztője

Hasonló tartalmú e-mailt küldött a felelős szerkesztő az Egyetem rektorának is. Válasz mind a mai napig egyik címzettől sem érkezett.

Üzenet a Golgotáról

A huszadik évfolyamát jegyző *Ezredvég* alkotóműhelyéhez tartozó költők reprezentatív kötetének bemutatója. A gyűjtemény tizennyolc lírikus huszonegy évi termésébe enged bepillantást a rendszerváltástól napjainkig. Ilyen jellegű antológia – mely baloldali elkötelezettségű költők alkotásait tartalmazza –, nem jelent meg az utóbbi két évtizedben.

A kötetben szereplő költők: Ágai Ágnes, Baranyi Ferenc, Bereti Gábor, Csala Károly, Dobos Éva, Esnagy József, Gyimesi László, Györe Imre, Labancz Gyula, Papp Lajos, Prohászka László Máté, Rozsnyai Ervin, Simon Lajos, Simor András, Szarka István, Tabák András, Varga Rudolf.

Az est szereplői: Kassai Franciska előadóművész

Keres Emil színművész

Pálos Zsuzsa színművész

Peczay Endre színművész

Bevezetőt mond: Simor András

Időpont: 2010. október 7. du. 5 óra.

Helyszín: József Attila Klub

Budapest, 1067 Eötvös utca 27-29.

(A 4-es és 6-os villamos Oktogon téri megállójától 5 percre)

**MINDENKIT SZERETETTEL
VÁRUNK**

A MARX KÁROLY TÁRSASÁG KÖZLEMÉNYEI

- A Marx Károly Társaság április 16-i központi fórumán, a parlamenti választások két fordulója között, Galló Béla politológus tartott bevezető előadást. – Május 21-én Földes György, a Politikatörténeti Intézet igazgatója, a *Népszabadság* 2010. május 14-i számában megjelent cikkéhez kapcsolódva mondta el gondolatait, „Honnan hová, szocialisták?” címmel. Június 18-án Csernok Attila „Trianon és a magyar sorskérdések – ma” című előadása hangzott el, nagy érdeklődés mellett. A *Dialektika* 2010. 2. számában, ismertettük Csernok Attila néhány fontos gondolatát „Ki a felelős Trianonért” címmel.

- **Az MKT központi fórumait továbbra is minden hónap harmadik péntekén, 16 órakor tartjuk, Bp. II. ker. Zsigmond tér 8 alatti helyiségünkben. Szeptemberben 17-én Farkas Péter adta elő gondolatait a kapitalizmus és a jelenlegi válság perspektíváiról; októberben 15-én (terveink szerint) az önkormányzati választásokat és a belpolitikai helyzet várható alakulását fogjuk elemezni.**

- **A Marx Károly Társaság vezetősége október 16-án, szombaton 10-től 13 óráig ülést tart. Napirend: Társaságunk helyzete.**

- A Május Elseje Társaság Munkásmozgalmi Klubja minden hónap első keddjén tartja összejöveteleit a Zsigmond téri helyiségben. 2010. szeptember 7-én 16 órakor az önkormányzati választás volt a vitatéma. Október 5-én Dr. Kende Péter „Fidesz-forradalom 2010, avagy Orbán brumaire-i csinyje?” címmel tart előadást.

- A Haladó Erők Fóruma szervezésében a 2010-11-es időszakban is folytatódik a mezőgazdasági és vízügyi kérdésekkel foglalkozó műhelymunka, amelyet 9 baloldali civilszervezet támogat. Szeptember 28-án, kedden 16 órakor a 2010. évi észak-magyarországi árvíz lesz a téma. Helyszín: Villányi úti Konferenciaközpont, Budapest, XI. ker. Villányi út 11-13. IV. em. 418-419. sz. terem. Előadók: *Sallai Márta* meteorológus, az Országos Meteorológiai Szolgálat általános elnökhelyettese, *Dr. Vágás István*, az MTA Hidrológiatudományi Bizottságának elnöke, *Dr. Reich Gyula* vízépítő mérnök, az Országos Műszaki Irányító Törzs tudományos munkatársa. 2010. október 12-én, kedden 16 órakor *Dr. Németh Tamás* akadémikus, az MTA főtitkára, „Mi lesz veled, termőföld?” címmel a magyar termőföld problémáiról tart előadást. A rendezvények nyilvánosak.

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaki lapja

Felelős kiadó: a Társaság elnöke

Szerkesztőség: 1067 Bp. Eötvös u. 2.

Tel.: 342-1068

Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság

OTP számla: 11711041-20859590

Nytsz.: 75/763/1997

Internet: <http://dialektika.extra.hu>

Felelős szerkesztő: dr. Rozsnyai Ervin

Nyomás: Vasas-Köz Kft. Budapest